

4. Zenyn, V.F. (2011). "Improving the mechanism of support to agricultural producers", *Economics of agricultural and processing enterprises*, no. 8, pp. 7-9
5. Kaletnyk, H.M. Pryshlyak, N.V. (2012), "State financial support to agricultural producers", *Ekonomika APK*, no. 8, pp. 52-55.
6. Neshchadyn, A. (2009), "Experience of state regulation and support of agriculture abroad", *Daily agricultural education*, available at: <http://agroobzor.ru/econ/a-125.html>
7. Osyka, S.H. Pyatnytsky, V.T. (2010), *Svitova orhanizatsiya torhivli* [World Trade Organization], K.I.S., Kyiv, Ukraine.
8. Sabluk, P. T. Shpykulyak, O.H. Kurylo, L.I. (2010), *Innovatsiyna diyalnist v aharmiy sferi i instytutsionalnyy aspekt* [Innovation activities in agriculture and institutional aspect], NNC IAE, Kyiv, Ukraine.
9. Spinua Bernard, Shkurupiy, K. (2014), *Silskohospodarski subsydiyi: analiz isnuyuchoho zakonodavstva Ukrayiny na vidpovidnist uhadam SOT* [Agricultural subsidies: an analysis of the current legislation of Ukraine in compliance with AMS agreements], Ukrainian-European consultation center Legal UEPLAC, Kyiv, Ukraine.
10. Statistical publication "Agriculture in Ukraine for 2006", (2007), State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
11. Statistical publication "Agriculture in Ukraine for 2013", (2014), State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
12. "Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2013: OECD Countries and Emerging Economies", (2013), OECD Publishing, available at: http://dx.doi.org/10.1787/agr_pol-2013-en.
13. Beck, T. Demirguc-Kunt, A. Levine, R. (2009), "Financial Institutions and Markets Across Countries and over Time: Data and Analysis", *World Bank Policy Research Working Paper*, no. 4943.
14. Blandford, D. Brunstad, R. Gaassland, I. Vardal, E. (2010), "Optimal agricultural policy and PSE measurement: an assessment and application to Norway", *The 82nd Annual Conference of the Agricultural Economics Society Royal Agricultural College*, 24st March to 3nd April 2010.
15. Miller, J. Corey and Keith H. Coble (2008), "An International Comparison of the Effects of Government Agricultural Support on Food Budget Shares", *Journal of Agricultural and Applied Economic*, vol. 40,2.
16. "OECD's producer support estimate and related indicators of agricultural support. Concepts, Calculations, Interpretation and Use (The PSE Manual)", (2013), available at: <http://oecd.org/tad/agricultural-policies/producerandconsumersupportestimatesdatabase.htm>
17. Philippe Burny (2010), "Reforming the Common Agricultural Policy perspective of 2013 and beyond", *AAB Bioflux*, vol. 2, no. 2.

The article has been received 20.07.2015

*

УДК 656. 7.339. 187.6: 347.453.6

В. М. ГАВРИЛЮК, асистент
Подільський державний аграрно-технічний університет

Перспективи розвитку фінансового лізингу в сільському господарстві

Постановка проблеми. Перспективи розвитку фінансового лізингу в сільському господарстві зумовлюються необхідністю оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств усіх форм власності. На участь таких підприємств у фінансовому лізингу суттєво впливає специфіка сільського господарства як особливої галузі національного господарства. Вона виявляється, зокрема, в подовженому циклі виробництва під впливом сезонності, що потребує побудови характерного механізму при здійсненні лізингової діяльності в аграрному се-

кторі. Отже, обґрунтування основних перспектив розвитку лізингу в сільському господарстві сприятиме стабілізації господарської діяльності інвестуванням власних чи залучених коштів в оновлення основного капіталу за умов, що одна сторона (лізингодавець) надасть у користування іншій стороні (лізингоодержувачу) об'єкт лізингу на визначений період та за певну плату.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі проблеми, пов'язані з розвитком фінансового лізингу в сільському господарстві, вивчають М.Я. Дем'яненко [1], В.Т. Другова [2], В.В. Іванишин [3], Т.В. Куліш [5], Ю.О. Лупенко [6], Б.Л. Луців

© В.М. Гаврилюк, 2015

[7], С.А. Навроцький [8], П.Т. Саблук [10], Р.П. Саблук [11] та інші.

Визнаючи вагомість існуючих наукових розробок, водночас зазначимо, що на даному етапі сформовано теоретико-методологічні засади розвитку фінансового лізингу, які недостатньою мірою враховують особливості функціонування сільськогосподарських підприємств. Відповідно виникає необхідність подальших наукових пошуків у напрямі перспектив розвитку фінансового лізингу в сільському господарстві.

Мета статті – окреслити перспективи розвитку фінансового лізингу в сільському господарстві й сформулювати основні шляхи їх реалізації.

Виклад основних результатів дослідження. Останніми роками лізинг став одним із інструментів стабілізації виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств і поліпшення їх матеріального стану, що в цілому позитивно впливає на економіку держави.

Однак аналіз наукових джерел з даної проблеми [1-8,10,11,13] показує, що відсутні конкретні пропозиції щодо перспектив розвитку фінансового лізингу як інструменту забезпечення сільськогосподарських підприємств основним капіталом через удосконалення механізму фінансового лізингу.

Ряд авторів, що вивчали механізм здійснення лізингових операцій [3,5,11,12,13], наголошують на його значимості для практичного використання при формуванні оптимальних підходів щодо реалізації лізингових операцій. Проте, немає наукових напрацювань, які б розкривали внутрішній зміст самого механізму здійснення фінансового лізингу.

Вважаємо, що механізм фінансового лізингу – це функціональна складова системи, в межах якої суб'єкт визначає об'єкт лізингових операцій відповідно до мети, цілей, завдань, виконуючи свої функції за допомогою інструментарію та з відповідним забезпеченням і регулюванням щодо стабілізації розвитку сільськогосподарського виробництва, підвищення ефективності використання основного капіталу та надійності одержання доходу сільськогосподарськими підприємствами.

Узагальнення наукових праць [3,5,11,12] дало змогу встановити, що до складу меха-

нізму фінансового лізингу в сільському господарстві належать: інформаційне, матеріальне, організаційно-технічне забезпечення, внутрішнє й зовнішнє регламентування, а також інструментарій, до складу якого входять економічні важелі, методи, процедури та принципи.

Значною мірою дане трактування стосується сільськогосподарських підприємств, особливості функціонування яких уможливають вписати їх у загальну схему лізингових взаємовідносин.

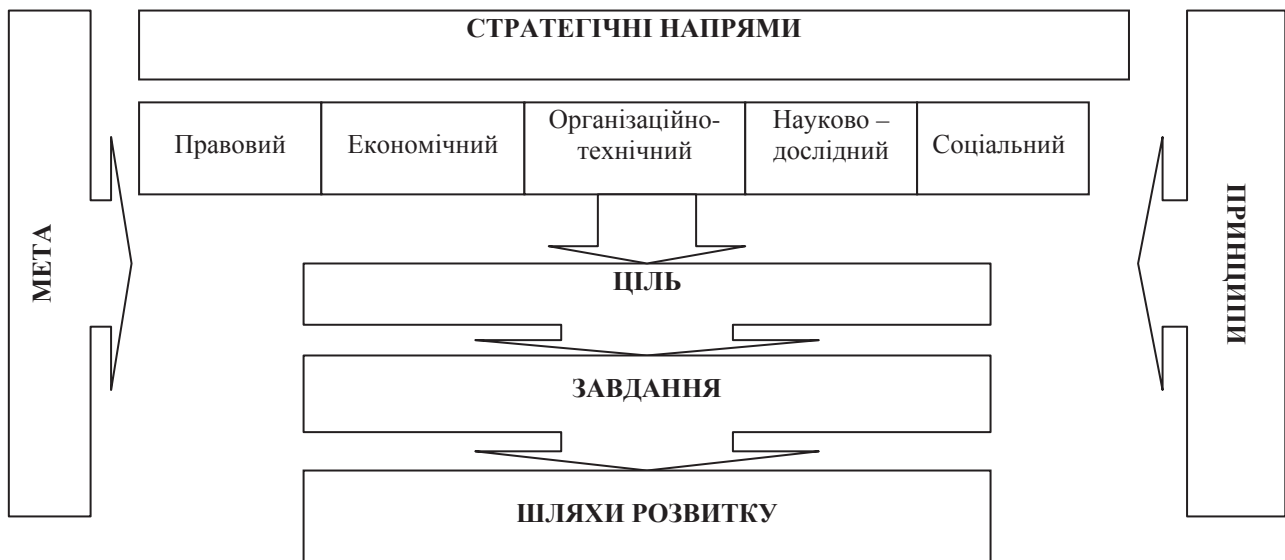
Слід зазначити, що на початку ХХІ ст. зношеність основних засобів у більшості сільськогосподарських підприємств досягла критичного рівня. Водночас розпочався стрімкий розвиток ринку лізингових послуг в Україні. Про це доводить значне збільшення кількості лізингодавців. Згідно з даними Асоціації «Українське об'єднання лізингодавців» за період із 2003 по 2014 рік кількість лізингових компаній зросла майже у вісім разів – від 26 у 2003-му до 255 – у 2014 році [9].

Об'єктивна необхідність використання лізингу в сільському господарстві пояснюється недостатніми можливостями держави і ринку забезпечити господарюючим суб'єктам широку маневреність фінансових ресурсів.

Зазначимо, що успішному розвитку фінансового лізингу в сільському господарстві перешкоджає ряд обставин:

- недосконалість законодавства, що регулює діяльність суб'єктів лізингу;
- низький рівень капіталізації лізингодавців;
- дорогі кредитні ресурси в українських банківських установах;
- недовершеність податкової політики;
- низька поінформованість про діяльність лізингових компаній;
- обмежене використання інфраструктури лізингового ринку;
- високий рівень інвестиційних ризиків;
- недостатній рівень наукового й кадрового забезпечення.

Усі зазначені проблеми вимагають системного підходу щодо їх розв'язання, а саме накреслення перспектив розвитку фінансового лізингу (рис.).

Напрями розвитку фінансового лізингу в сільському господарстві

Розбудова фінансового лізингу спрямована на спрощення механізму надання його послуг у сільському господарстві, а також на забезпечення ефективності здійснення лізингових операцій.

Так, провідними напрямками у стратегії розвитку фінансового лізингу в сільському господарстві є: правовий, економічний, організаційно-технічний, суспільно-політичний, науково-дослідний та соціальний.

Досліджуючи розвиток взаємовідносин щодо операцій фінансового лізингу наголошуємо на необхідності їх ґрунтування на певних принципах:

- доступність для сільськогосподарських товаровиробників;
- узгодженість із потребами сільськогосподарських підприємств,
- можливість вибору для сільськогосподарських підприємств об'єкта лізингу;
- добровільність участі;
- прибутковість для лізингових компаній;
- доступність для держави;
- прозорість і відсутність зловживань.

Отже, метою фінансового лізингу в сільському господарстві є створення та запровадження умов розвитку фінансового лізингу як ефективного механізму оновлення сільськогосподарської техніки, машин і механізмів для всіх його учасників, виходячи з історичних умов та соціального розвитку, суспільних відносин в Україні й визначення напрямів державної політики щодо його

розбудови з урахуванням позитивного міжнародного досвіду.

Основним завданням розвитку фінансового лізингу є визначення та розбудова сприятливого середовища для поліпшення взаємовідносин із приводу лізингу за рахунок усунення існуючих перешкод і шляхом удосконалення механізмів фінансового лізингу в сільському господарстві.

Уточнюючи пріоритетні підходи щодо розвитку лізингових операцій, слід конкретизувати цілі та завдання для кожного із перспективних напрямів здійснення фінансового лізингу.

Для правового напрямку характерними є цілі, що забезпечать:

- створення рамкових нормативно-правових умов для функціонування ринку лізингу;
- удосконалення взаємодії органів державної влади з ринком лізингу в сільському господарстві.

Основними завданнями даного напрямку є: удосконалення методологічної бази лізингової діяльності;

створення ефективного механізму нагляду й контролю за ринком лізингових послуг у сільському господарстві;

удосконалення законодавчої бази задля подолання суперечностей у чинному законодавстві з питань лізингу;

розвиток регулювання ринку лізингових послуг.

Для економічного напрямку характерними є цілі, що забезпечать:

розвиток ринкових відносин у галузі лізингу;

джерела фінансування лізингових операцій;

зниження собівартості лізингових послуг; підвищення платоспроможності лізингодержувачів.

Основними завданнями даного напрямку є: формування ефективних елементів ринкової лізингової інфраструктури;

мінімізація фінансових витрат щодо об'єкта лізингу;

оптимізація складу лізингових платежів.

Для організаційно-технічного напрямку характерними є цілі, що забезпечать:

зниження рівня ризикованості лізингової діяльності;

підвищення професійного рівня персоналу лізингових компаній;

популяризацію лізингу;

формування належного інформаційного забезпечення щодо діяльності лізингових компаній;

підвищення мотивації лізингової діяльності.

Основними завданнями даного напрямку є: використання сучасних методів управління ризиками в лізинговому бізнесі;

організація системи посередницьких структур для поліпшення взаємодії всіх суб'єктів лізингових операцій;

удосконалення процесу підготовки та перепідготовки фахівців із питань лізингу;

підвищення рівня обізнаності потенційних учасників лізингових відносин щодо лізингу;

подолання суперечливості даних про стан ринку лізингових послуг в Україні;

запровадження мотиваційного механізму лізингової діяльності.

Для науково-дослідного напрямку характерними є цілі, що забезпечать:

зацікавленість науковців у розв'язанні проблем фінансового лізингу;

зацікавленість науково-дослідних установ у співпраці із зарубіжними науковцями.

Основними завданнями даного напрямку є: використання сучасних науково-дослідних розробок щодо вдосконалення розвитку лізингових відносин;

запровадження розробок зарубіжних наукових шкіл у галузі лізингу.

Для соціального напрямку характерними є цілі, що забезпечать:

зростання обізнаності з питань лізингу;

підвищення зайнятості населення.

Основними завданнями даного напрямку є: поліпшення якості праці через оновлення основних засобів;

підвищення зайнятості населення через збільшення виробництва і збуту продукції;

формування системи професійної підготовки і сертифікації кадрів.

Із метою з'ясування перспектив розвитку фінансового лізингу в сільському господарстві передбачається здійснення ряду заходів, а саме: створення нормативно-правової бази у сфері лізингових операцій в сільському господарстві; усунення протиріч між окремими існуючими законодавчими актами; адаптація їх до міжнародного права; забезпечення достатньої чисельності висококваліфікованих працівників; запровадження інформаційних програм для підвищення обізнаності про переваги лізингового бізнесу; забезпечення належного рівня капіталізації портфеля лізингодавців; запобігання монополізації ринку лізингу; стимулювання підвищення попиту на лізингові послуги; забезпечення належного рівня якості рекламних послуг; створення умов для розвитку ринку страхування лізингових операцій; забезпечення розвитку інфраструктури ринку лізингу в сільському господарстві; запровадження диференціального підходу до тарифів за лізингові послуги; удосконалення засобів моніторингу фінансового стану лізингодержувачів; залучення товарних бірж для реалізації сільськогосподарської продукції; вивчення міжнародного досвіду функціонування лізингу в сільському господарстві; забезпечення систематичного інформування сільськогосподарських товаровиробників про можливості, умови та ризики лізингової діяльності в сільському господарстві; визначення вимог щодо обов'язкового публічного розкриття інформації про діяльність лізингових установ у сільському господарстві

Послідовне здійснення правових, економічних, організаційно-технічних, науково-дослідних і соціальних заходів, направлених

на перетворення лізингу в джерело відтворення сільськогосподарської техніки, машин і механізмів сільськогосподарських підприємств, стане підґрунтям для поліпшення інвестиційної привабливості та економічного зростання суб'єктів аграрного ринку в Україні.

Висновки. Перспективи розвитку фінансового лізингу в сільському господарстві стосуються удосконалення механізму фінансового лізингу й забезпечення ефективності їх здійснення. Встановлено, що даний механізм являє собою функціональну складову системи, в межах якої суб'єкт визначає об'єкт фінансового лізингу відповідно до цілей, завдань, виконуючи свої функції для стабілізації розвитку сільськогосподарсько-

го виробництва, підвищення ефективності використання основного капіталу та можливості одержання доходу сільськогосподарськими підприємствами. Так, успішному розвитку фінансового лізингу в сільському господарстві перешкоджає ряд обставин, які вимагають системного підходу до їх вирішення. З огляду на всю складність фінансового лізингу побудову взаємовідносин слід здійснювати на основі відповідних принципів. Особливе місце при формуванні перспектив розвитку фінансового лізингу в сільському господарстві відводиться напрямам розбудови фінансового лізингу з чітким визначенням цілей і завдань кожного напрямку і формулюванню заходів їх реалізації.

Список використаних джерел

1. Дем'яненко М.Я. Фінансові проблеми формування та розвитку аграрного ринку / М.Я. Дем'яненко – К.: ННЦ «ІАЕ», 2007. – 64 с.
2. Другова В.Т. Формування і розвиток ринку лізингу в Україні / В.Т. Другова // Регіональна економіка. – 2012. – № 3. – С. 113-121.
3. Іванишин В.В. Роль лізингу в забезпеченні сільськогосподарських підприємств засобами механізації / В.В. Іванишин. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – 294 с.
4. Капрони Р. Лізинг в Україні: посібник. Проект з розвитку лізингу в Україні МФК / Р. Капрони, С. Кисіль, Н. Рязанова, Д. Василенко. – К.: USAID, 2000. – 142 с.
5. Куліш Т.В. Розвиток лізингу в Україні / Т.В. Куліш / Вісн. Харк. нац. ун-ту сільського господарства: Економічні науки. – Харків: ХНТУСГ, 2007. – Вип. 54. – С. 233-239.
6. Лупенко Ю.О. Пріоритетні напрями інноваційної діяльності в аграрній сфері України / Ю.О. Лупенко // Економіка АПК. – 2014. – № 12. – С. 5-11.
7. Луців Б.Л. Сучасні аспекти лізингової діяльності банківських установ в Україні / Б.Л. Луців // Вісн. ун-ту банківської справи Національного банку України. – 2012. – №1 (13). – С. 189-192.
8. Навроцький С.А. Страхування лізингових операцій / С.А. Навроцький, В.М. Гаврилюк, Н.П. Брязгун / Наук. вісн. Нац. аграр. ун-ту. – К.: Нац. аграр. ун-т, 1999. – Вип. 15. – С. 174-179.
9. Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців) за перше півріччя 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/FK_II%D0%BA%D0%B2_2014.pdf.
10. Саблук П.Т. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України / П.Т. Саблук, М.І. Кисіль, М.Ю. Коденська, М.В. Нетеса, Р.П. Саблук. –К.: ННЦ, ІАЕ, 2005. – 478 с.
11. Саблук Р.П. Фінансовий лізинг в АПК: моногр. / Р.П. Саблук. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – 178 с.
12. Снігір Л.Я. Посібник з лізингу: навч. посіб. / Л.Я. Снігір, Д.О. Богодухов, С.П. Кисіль та ін. – К.: ТОВ «Поліграф плюс», 2009. – 388 с.
13. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – [2-ге вид., переробл. і доповн.] – К.: ННЦ «ІАЕ», 2012. – 218 с.
14. Bolan N. The diagnosis of financial resources of small and middle size enterprises / N. Bolan, M. A. Bolan // Proceedings in Manufacturing Systems, Volume 8, Issue 4, 2013 // www.icmas.eu/...files/.../221-226_Boian.
15. Caveat creditor: a new economic era is dawning // The Economist. – 2009. – № 27. – P. 65.
16. Georgescu L.S. Diagnostic Analysis of Tool of Flows and Resources / L. S. Georgescu, Susmanschi G. // Economics, Management and Financial Markets, Vol. 9, No. 1, March 2014 // www.questia.com/.../diagnostic-analysis-of-tool-....
17. Innovation Networks Cooperation in National Innovation System. – Paris : OECD, 2002. – P. 150-151.
18. Leaseurope Biannual Survey2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.leaseurope.org/uploads/documents/stats/Leaseurope%202014%20Biannual%20Survey.pdf>.
19. Verbano C. Managing Risks in SMEs: A Literature Review and Research Agenda / C. Verbano, K. Venturini // Journal of Technology Management & Innovation vol.8 no.3 Santiago nov. 2013 // www.scielo.cl/scielo.php?pid=S0718...sci...
20. World Investment Report 2005. Transnational Corporations and the Internationalization of R&D // http://unctad.org/en/Docs/wir2005_en.pdf.

Стаття надійшла до редакції 09.09.2015 р.

* * *